

NOTAT

18. november 2009

Høringsnotat vedrørende forslag til ændring af lov om forbrugerklager (Dækning af udgifter i forbindelse med sagsanlæg ved domstolene)

1. Indledning og lovforslagets indhold

Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbrugerklager blev den 17. juli 2009 sendt i høring hos en række organisationer og myndigheder med høringsfrist den 18. august 2009.

Det lovforslag, som blev sendt i høring, indeholder følgende hovedelementer:

1. Der indføres hjemmel til, at Forbrugerstyrelsen efter ansøgning kan dække en forbrugers rimelige udgifter i forbindelse med en retssag på grundlag af en afgørelse truffet af Forbrugerklagenævnet eller et godkendt, privat klage- eller ankenævn. Forbrugerstyrelsen skal vurdere og fastsætte, hvad der er rimelige udgifter.
2. Dækning af udgifter kan opnås uafhængigt af forbrugers indkomstforhold og vil derfor også kunne omfatte udgifter i forbindelse med behandlingen af sagen, som må antages at være uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag.
3. Der indføres hjemmel til at afvise at dække udgifter, hvis forbrugers krav ikke står i rimeligt forhold til omkostningerne ved at indbringe sagen for domstolene, eller hvis det må anses for åbenbart, at forbrugeren ikke vil få medhold i sagen ved domstolene.
4. Tidsfrist for at ansøge om støtte efter den foreslåede ordning.
5. Lovforslaget indeholder bestemmelser om forholdet til retsplejelovens regler om fri proces og retshjælpsforsikringsdækning.

Forbrugerstyrelsen vil i højere grad end i dag vejlede forbrugeren om dennes muligheder for at få gennemført et krav, som er fastslået i en klagenævnsafgørelse, hvor forbrugeren har fået helt eller delvist medhold.

De modtagne høringssvar rejser en række problemstillinger bl.a. vedrørende lovforslagets kriterier for at opnå bistand efter ordningen, forslagens forhold til retsplejeloven, herunder om forbrugeren stilles ringere end efter reglerne om fri proces, og Forbrugerstyrelsens rolle i forhold til ordningen.

I lyset af høringsvarene er lovforslaget omarbejdet, så forslaget tager højde for langt de fleste af de nedenfor anførte synspunkter.

Hovedpunkterne i det tilrettede lovforslag er følgende:

1. Forbrugerstyrelsen kan dække en forbrugers udgifter i forbindelse med en retssag på baggrund af en afgørelse eller et forlig, hvor forbrugeren har fået helt eller delvist medhold i det omfang en forbruger ikke har en retshjælpsforsikring, der dækker sagens omkostninger.
2. Forbrugerstyrelsen giver et tilsagn om dækning, men det er retten, der overtager den videre behandling af sagen og træffer afgørelse om sagens omkostninger og omkostningsdækning.
3. Ordningen træder i stedet for muligheden for fri proces.
4. Forbrugerstyrelsen kan derudover dække eventuelle udgifter, som en forbruger har haft i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse af en afgørelse ved fogedretten.

Den foreslåede ordning er fortsat subsidiær i forhold til en eventuel dækning efter en retshjælpsforsikring, hvilket indebærer, at dækningen efter en retshjælpsforsikring skal udtømmes først, hvis forbrugeren har en retshjælpsforsikring.

Hvis en forbruger ikke har en retshjælpsforsikring, der dækker sagsomkostningerne, kan Forbrugerstyrelsen efter lovforslaget give tilsagn om at dække udgifter til en retssag. Når Forbrugerstyrelsen har givet tilsagn om at ville dække omkostninger, vil retten – på samme måde som i tilfælde, hvor Civilstyrelsen har meddelt fri proces – overtage den videre behandling af sagen og herunder træffe afgørelse om sagens omkostninger i forhold til alle parter, dvs. også om salær til forbrugeren advokat. Flere af retsplejelovens regler om fri proces vil finde anvendelse ved behandlingen af disse sager, hvilket bl.a. indebærer, at en forbruger stilles lige så godt, som hvis der var meddelt fri proces, uden dog at skulle opfylde de økonomiske betingelser herfor. En forbruger vil fx få beskikket en advokat, og det vil være retten, der fastsætter advokatens honorar. Det foreslås, at ordningen træder i stedet for muligheden for fri proces, så der kun bliver ét sted at søge om bistand.

Har en forbruger en retshjælpsforsikring, kan Forbrugerstyrelsen give tilsagn om at dække udgifter, der overstiger forsikringens maksimum. Det vil også her være retten, der træffer den endelige afgørelse om omkostningsdækning. Derudover kan Forbrugerstyrelsen direkte godtgøre en eventuel selvrisiko ved en retshjælpsforsikring.

Det er en forudsætning for at modtage Forbrugerstyrelsens tilsagn om dækning af udgifter, at forbrugeren har fået helt eller delvist medhold i klagesagen, at afgørelsen eller forliget ikke er efterlevet af den erhvervsdrivende, og at det ikke er åbenbart, at forbrugeren ikke vil få medhold i sagen ved domstolene.

Endelig forslås det, at Forbrugerstyrelsen kan godtgøre eventuelle udgifter, som en forbruger har haft i forbindelse med tvangsfuldbyrdelsen af en afgørelse eller et forlig, hvis det viser sig, at den erhvervsdrivende er ude af stand til at betale de pålagte sagsomkostninger, eller hvis fogedretten finder det betænkeligt at fremme sagen.

2. Høringssvarene og kommentarer

I vedlagte høringsliste, jf. bilag 1, er det anført hvilke organisationer m.v., der har haft lovforslaget i høring. Derudover har præsidenterne for henholdsvis Højesteret samt Østre og Vestre Landsret haft lovforslaget i høring.

Der er modtaget høringssvar fra 36 af de 113 hørte organisationer og myndigheder.

Ankenævnet for Bus, Tog og Metro, Ankenævnet for Forsikring, Coop Danmark A/S, Dansk Byggeri, Dansk BilForhandler Union, Dansk Fjernvarme, Dansk Detail, Dansk Kørelærer-Union, De Danske Bilimportører, Den Danske Dyrlegeforening, FDB, Finansrådet, Finanstilsynet, Forbrugerombudsmanden, Formanden for Forbrugerklagenævnet, Telekommunikationsindustrien, Bus & og Tog og HNG I/S har ingen bemærkninger til forslaget.

Synspunkterne i de høringssvar, som er modtaget i lyset af den høring, som blev iværksat i juli måned 2009, falder indenfor følgende overskrifter, og kommenteringen af høringssvarene vil ske med udgangspunkt i disse overskrifter:

3. Generelle bemærkninger

4. Kriterier for at opnå bistand efter ordningen

4.1 Kravets størrelse skal stå i rimeligt forhold til omkostninger ved at indbringe sagen

4.2 Udgifter dækkes ikke, hvis det er åbenbart, at forbrugeren ikke vil få medhold ved domstolene

5. Lovforslagets forhold til retsplejelovens regler om fri proces og dækningsomfang.

3. Generelle bemærkninger

Forbrugerrådet og Dansk Erhverv finder, at lovforslaget lægger op til en unødigt kompliceret og ressourcekrævende løsning, der ikke tager hånd om forbrugers risiko. Der peges på, at der kan findes en langt enklere løsning ved at anvende de eksisterende rammer for fri proces og retshjælpsforsikring, og at det forekommer uhensigtsmæssigt at lave et parallelt system, der vil kræve flere ressourcer.

Advokatrådet og Danske Advokater finder endvidere, at der bør foretages en samlet vurdering af behovet for retshjælp. En Retshjælpskommission kan analysere og vurdere de eksisterende retshjælpsordningers form og indhold med udgangspunkt i, at borgerne i et moderne retssamfund skal sikres reel adgang til bistand samt uafhængig og kvalificeret rådgivning. Dette vil langt bedre end isolerede forslag kunne sikre, at retshjælp ydes ud fra saglige hensyn til den enkeltes økonomiske formåen og sagernes betydning, frem for som foreslået at styrke retshjælp til forbrugere på områder, som i forvejen giver en adgang til en klagesagsbehandling.

Dansk Industri anfører, at det kan diskuteres, om forbrugerklager bør have en særstatus i forhold til omkostningsdækning sammenlignet med andre sagstyper, hvor borgeren vil være henvist til at søge (og eventuelt få afslag på) fri proces i sager, hvor der meget vel kan tænkes at være langt mere på spil for den enkelte både menneskeligt og økonomisk end i en forbrugerklagesag.

Dansk Erhverv peger på, at domstolene sjældent tilkender sagsomkostninger til den vindende part, der dækker dennes advokatombkostninger. Det betyder, at egne omkostninger, efter fradrag af tilkendte omkostninger, stadig er større end det, sagen drejede sig om. Når forbrugeren nu kan forfølge sit krav uden negative økonomiske konsekvenser, flyttes en urimelig byrde over på den erhvervsdrivende, som ved sagsanlæg om små beløb må forudse et økonomisk tab, uanset om sagen vindes. Det strider mod princippet om lighed for loven, og den erhvervsdrivende bør have samme økonomisk støtte som forbrugeren og have dækket de udgifter, der ikke er dækket af egne forsikringer.

Danmarks Automobilhandler Forening finder, at lovforslaget medfører en urimelig skævvridning af parternes forhold og bryder med princippet om lighed for loven, idet en forbruger uafhængigt af indkomstforhold vil kunne få dækket udgifter, som må antages at være uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Den erhvervsdrivende skal således selv afholde alle omkostninger, mens forbrugeren ikke skal betale noget. Lovforslaget vil medføre en stigning i antallet af mere eller mindre relevante sagsanlæg.

Advokatrådet, Dansk Industri og Bilbranchen finder det principielt betænkeligt, at staten stiller økonomiske ressourcer til rådighed for den ene part i en retssag, medmindre parten ikke selv har økonomisk mulighed for at varetage sine interesser. Når princippet om lighed for loven forrykkes, bør det overvejes, om den erhvervsdrivende, hvis denne efterfølgende frifindes, bør have krav på fuld omkostningsdækning, herunder for klagenævnsbehandlingen, svarende til de hidtidige regler om omkostningsdækning i skattesager. Det findes særligt betænkeligt, at lovforslagets anvendelsesområde ikke er begrænset til de sager, hvor den erhvervsdrivende blot ignorerer en nævnskendelse, men også omfatter det tilfælde, hvor en erhvervsdrivende meddeler, at han som følge af uenighed med nævnet

aktivt søger at få sit standpunkt i sagen gennemført ved en domstol. I sidstnævnte tilfælde er der tale om en tvist mellem to borgere, som staten ikke bør tage parti i, medmindre det sker for at sikre, at en part har reel økonomisk mulighed for at varetage sine interesser, hvilket i dag er reguleret i reglerne om retshjælp.

Advokatrådet, Dansk Industri og Bilbranchen finder endvidere, at lovforslaget strider mod det udgangspunkt, som retsplejen er baseret på, om, at der i et vist omfang bør påhvile parter en vis standpunktsrisiko. Dette udgangspunkt fjernes i alle forbrugersager, hvor der foreligger en nævnsafgørelse. Selv i de tilfælde, hvor det under en retssag viser sig, at hele grundlaget for nævnsafgørelsen er forkert, fx fordi forbrugeren har givet nævnet urigtige eller vildledende oplysninger under sagsbehandlingen for nævnet, vil forbrugeren efter forslaget kunne opnå økonomisk støtte. Der er således ikke regler i lovforslaget om, at forbrugeren kan pålægges at betale omkostningerne ved sagen, hvis retten frikender den erhvervsdrivende.

Domstolsstyrelsen mener, at lovforslaget sammenholdt med lovændringen om tvangsfuldbyrdelse af klagenævnsafgørelser m.v. vil medføre en stigning i antallet af fogsager, en mindre stigning i antallet af småsager og civile sager ved domstolene, og at det må forventes, at forbrugere i højere grad vil have behov for vejledning fra fogedretten.

Advokatrådet og Danske Advokater finder det problematisk, at Forbrugerstyrelsen varetager den sekretariatsmæssige betjening af Forbrugerklagenævnet. Det er endvidere problematisk, at styrelsen er aktiv i beskyttelsen af forbrugernes rettigheder samtidig med, at styrelsen med forslaget vil skulle træffe afgørelse om, hvorvidt der konkret skal ydes tilskud til at gennemføre en retssag, herunder om en sag er principiel, og om det må anses for åbenbart, at en sag ikke kan vindes. Beføjelserne til at træffe disse afgørelser bør ikke ligge i Forbrugerstyrelsen.

Advokatrådet opfordrer til, at kompetencen til at træffe afgørelser efter lovforslaget henlægges til fx Civilstyrelsen og Procesbevillingsnævnet, der træffer afgørelse efter reglerne om fri proces, og som allerede besidder den nødvendige faglige ekspertise til at behandle sådanne sager.

Præsidenterne for Vestre og Østre Landsret anfører, at ordningen fraviger det sædvanligt gældende 2. instansprincip og henviser til, at også rettens afgørelse om, hvilke afgørelser der dækkes af den fri proces, kan kæres efter retsplejelovens regler herom.

Forbrugerrådet finder, at forbrugeren pålægges en urimelig byrde, når forbrugeren selv skal finde en advokat. Hvis klagenævnsafgørelser skal behandles ved "småsagsprocessen", er det af afgørende betydning, at denne ordning fungerer tilstrækkeligt godt. Både i forhold til at yde for-

brugerne en tilstrækkelig vejledning og til at sikre, at byretterne er gearet til at tage hånd om eventuelle nye sagsmængder.

Danmarks Rejsebureau Forening støtter lovforslaget og bemærker, at det er af afgørende betydning, at lovforslaget ikke medfører en begrænsning af Forbrugerstyrelsens ressourcer.

Foreningen af Rådgivende Ingeniører, HORESTA og Realkreditforeningen støtter lovforslaget.

Kommentar

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med lovforslag L 175 af 26. marts 2009 om ændring af lov om forbrugerklager og retsplejeloven (Tvangsfuldbyrdelse af klagenævnsafgørelser m.v.), som blev vedtaget i form af lov nr. 517 af 12. juni 2009. I forarbejderne til loven er det anført, at der som supplement til reglerne om tvangsfuldbyrdelse af klagenævnsafgørelser vil blive etableret en ordning, der indebærer, at Forbrugerstyrelsen sikrer, at en eventuel retssag mod en erhvervsdrivende kan føres for forbrugeren, således at det blandt andet undgås, at en forbruger af økonomiske årsager afholder sig fra at føre sagen.

Lovforslagets hovedformål er at etablere en særlig ordning på området for klagenævnsager med henblik på at sikre efterlevelsen af de nævnsafgørelser, hvor forbrugeren efter en grundig og omfattende nævnsprocedure har fået helt eller delvist medhold i sagen. Dette sker ved at sikre, at der ikke er forbrugere, der af økonomiske grunde afholder sig fra at føre en retssag, fordi de er bange for at blive påført udgifter, hvis de taber retssagen. Det er således et bevidst valg om at yde støtte til den forbruger, der har fået medhold i en klagenævnsafgørelse, som ikke efterleves af den erhvervsdrivende. Dette udgangspunkt fastholdes. Det må forventes, at størstedelen af de erhvervsdrivende – som i dag – også fremover vil efterleve en afgørelse truffet af Forbrugerklagenævnet eller et godkendt, privat klage- eller ankenævn. Lovforslaget vil derfor først og fremmest bidrage til at højne efterlevelsen i forhold til den gruppe erhvervsdrivende, som hidtil ikke har efterlevet afgørelser.

Det har været hensigten at skabe en ordning, der i så høj grad som muligt svarer til reglerne om fri proces. Efter retsplejelovens § 327, stk. 1, nr. 3, gives der i dag fri proces, hvis sagen er indbragt af ansøgeren til opfyldelse af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet, eller hvis sagen er indbragt af modparten til ændring af nævnets afgørelse eller et forlig indgået for nævnet. Forbrugeren friholdes således fra at skulle afholde udgifter, selv om sagen er anlagt af den erhvervsdrivende, og selv om forbrugeren taber sagen.

I relation til spørgsmålet om også at dække den erhvervsdrivendes sagsomkostninger kan det bemærkes, at der normalt ikke gives fri proces til erhvervsdrivende, og der ses ikke at være anledning til, at lovforslaget på dette punkt skal fravige udgangspunktet for fri proces. Det bemærkes, at

såfremt en sag indbringes for domstolene, og Forbrugerstyrelsen får kendskab hertil, sættes omkostningsopkrævningen i forbindelse med nævnsbehandlingen i bero. Har den erhvervsdrivende betalt sagsomkostningerne til nævnsbehandlingen, og vinder den erhvervsdrivende sagen ved retten, tilbagebetales beløbet.

Lovforslaget har alene et forbrugerpolitisk sigte. Det ligger derfor uden for lovforslagets rammer at tage stilling til, om der i øvrigt er behov for nedsættelse af en retshjælpskommission, der skal vurdere de eksisterende retshjælpsordninger med udgangspunkt i, at borgerne skal sikres reel adgang til bistand, som anført i nogle af høringssvarene.

Det ligger endvidere uden for lovforslagets rammer at tage stilling til spørgsmålet om hvorvidt sagsomkostninger, som tilkendes den vindende part af domstolene, svarer til de reelle advokatombkostninger.

I lyset af høringssvarene ændres lovforslaget, således at ordningen træder i stedet for retsplejelovens regler om fri proces, men ordningen skal fortsat være subsidier i forhold til en evt. dækning efter en retshjælpsforsikring (forslagets § 4 e, stk. 1 sammenholdt med § 4 f), jf. herved ovenfor under afsnit 1.

I de tilfælde, hvor en forbruger ikke har en retshjælpsforsikring og dermed kan få støtte efter lovforslaget, vil visse af retsplejelovens regler om fri proces under behandlingen ved domstolene finde anvendelse. Dermed sikres det, at forbrugeren opnår den samme retsstilling, som hvis der var meddelt fri proces. Samtidig sikres en enkel løsning, der giver forbrugeren den samme beskyttelse, som hvis der var meddelt fri proces. Der redegøres nærmere for ændringerne af lovforslaget nedenfor under kommentaren til punkt 5.

Lovforslagets ordning vil blive administreret af Forbrugerstyrelsen, der blot skal påse, om kriterierne for dækning af omkostninger er opfyldt, jf. nærmere under kommentaren til punkterne 4.1, 4.2 og 5. Der ses ikke at være habilitetsproblemer forbundet med, at Forbrugerstyrelsen skal varetage denne funktion og dermed heller ikke nogen begrundelse for, at denne funktion henlægges til fx Civilstyrelsen.

Efter den gældende retstilstand kan et afslag fra Forbrugerstyrelsen om at udtage stævning for en forbruger ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Da der er tale om en klageretlig vurdering, som Forbrugerstyrelsen besidder den nødvendige kompetence til endeligt at foretage, er der ikke fundet anledning til at indføre en særlig klageadgang i de tilfælde, hvor der ikke kan gives tilsagn om dækning af omkostninger efter lovforslaget.

4. Kriterier for at opnå bistand efter ordningen

4.1 Kravets størrelse skal stå i rimeligt forhold til omkostningerne ved at indbringe sagen, medmindre sagen er af principiel eller videregående betydning

Dansk Erhverv, Forbrugerrådet og Teleankenævnet peger på, at klagenævnsafgørelser ofte vedrører mindre økonomiske mellemværender, og at sådanne afgørelser ud fra en snæver betragtning ofte ikke kan bære omkostningerne ved en efterfølgende retssag. Dansk Erhverv anfører, at det netop er lovforslagets formål at dække forbrugerens omkostninger i sager, der efter en traditionel vurdering ikke er rimelige. Behovet for at kunne afvise urimeligt små krav anerkendes dog, men denne grænse bør fastlægges politisk.

Teleankenævnet peger på, at tilliden til et klagenævns virksomhed risikerer at blive udhulet, hvis ordningen tænkes administreret på en måde, hvorefter afgørelser vedrørende krav under en vis beløbsgrænse ikke vil opfylde kriterierne for, at en forbruger vil kunne få dækket udgifter til en efterfølgende retssag. Det vil således være en uheldig konsekvens, hvis hele brancher reelt undtages fra den tiltænkte effektivisering af klagesystemet. Det foreslås, at det af bemærkningerne mere tydeligt kommer til at fremgå, at vurderingen af om forbrugerens krav står i rimeligt forhold til omkostningerne ved en retssag, ikke alene skal foretages ud fra strikte økonomiske overvejelser, eller at spørgsmålet forinden drøftes med det berørte ankenævn.

Forbrugerrådet står uforstående overfor bestemmelsen, idet det forudsættes, at alle nævnsafgørelser er omfattet af de nye regler om tvangsfuldbyrdelse af klagenævnsafgørelser m.v. En mere automatiseret indbringelse af alle nævnsafgørelser vil begrænse Forbrugerstyrelsens administrative ressourcer. Det bør udtrykkeligt nævnes i bemærkningerne, at alle sager – også de sager, der vedrører krav som fx. mangler ved mobiltelefoner eller støvler – er omfattet af den foreslåede nye ordning.

Realkreditforeningen støtter den foreslåede bestemmelse.

Kommentar

Som det fremgår af bemærkningerne til det lovforslag, som blev sendt i høring i juli 2009, vil der kunne være ganske særlige tilfælde, hvor kravet omhandler et så lille beløb, at det står i et sådant misforhold til omkostningerne ved at indbringe sagen for domstolene, at det ikke vil være rimeligt at anvende ressourcer på at anlægge en retssag. Den foreslåede bestemmelse er tiltænkt anvendt undtagelsesvist og har til formål at give mulighed for at afvise en sådan sag, medmindre sagen er af videregående eller principiel betydning.

Det bemærkes, at der allerede i dag er en tilsvarende bestemmelse i lov om forbrugerklager, der giver mulighed for, at Forbrugerstyrelsen kan undlade at udtage en stævning i en sag. Denne bestemmelse anvendes ik-

ke i praksis. Det må tilsvarende forventes, at den foreslåede bestemmelse ikke vil få den store praktiske betydning.

I lyset af hørings svarene ændres lovforslaget, så der ikke skal foretages en vurdering af, om forbrugerens krav står i rimeligt forhold til omkostningerne ved at indbringe sagen for domstolene, eller om sagen har videregående eller principiel betydning. Lovforslaget vil efter denne ændring omfatte alle krav, hvor en forbruger har fået helt eller delvist medhold, uanset kravets størrelse.

Ved denne justering af lovforslaget sikres det, at lovforslagets ordning også omfatter meget små krav, som ud fra en snæver betragtning ikke kan bære omkostningerne ved en retssag. Derved imødegås indvendingerne fra hørings svarene om, at mange klagenævns afgørelser ikke vil opfylde lovforslagets kriterium om at skulle stå i rimeligt forhold til omkostningerne ved at indbringe sagen for domstolene.

4.2 Der gives ikke støtte, hvis det må anses for åbenbart, at forbrugeren ikke vil få medhold ved domstolene

Dansk Erhverv, Dansk Industri, Bilbranchen og Teleankenævnet finder den foreslåede bestemmelse uheldig, idet den kan give den forståelse, at Forbrugerklagenævnet eller de godkendte, private klage- eller ankenævn skulle træffe afgørelser, der åbenbart ikke kan vindes ved domstolene.

Dansk Erhverv foreslår, at det præciseres i bemærkningerne, at støtte ikke gives, hvis det på grund af ændret lovgivning, retspraksis eller lignende må anses for at være åbenbart, at forbrugeren ikke vil kunne få medhold ved domstolene.

Teleankenævnet finder, at der bør udvises varsomhed med at give afslag på dækning af udgifter med den begrundelse, at det er åbenbart, at afgørelsen er forkert, hvis der ikke foreligger nye oplysninger, og at dette præciseres i bemærkningerne.

Dansk Industri og Bilbranchen finder, at tvangsfuldbyrdelse af en klageafgørelse ikke bør kunne ske, hvis nævnet ændrer praksis, ligesom forbrugeren ikke vil kunne få støtte efter lovforslaget i den tilsvarende situation.

Realkreditforeningen støtter den foreslåede bestemmelse.

Kommentar

Efter lovforslaget skal der foretages en vurdering af forbrugeren mulighed for at få medhold under en efterfølgende retssag. Dette kriterium fastholdes i lovforslaget.

Udgangspunktet er, at når en forbruger har fået helt eller delvist medhold af et klagenævn, og afgørelsen ikke er efterlevet, vil forbrugeren

kunne få dækket udgifter i forbindelse med et sagsanlæg. Der skal ikke foretages en nærmere vurdering af forbrugerens mulighed for at få medhold under en efterfølgende retssag. Der vil dog ikke kunne opnås bistand efter ordningen, hvis det må anses for åbenbart, at forbrugeren ikke vil kunne få medhold, fx fordi der efterfølgende er afsagt en dom, der strider imod nævnsafgørelsen. Hensigten med bestemmelsen er således at give hjemmel til at afvise en sag i det tilfælde, hvor det på baggrund af nye oplysninger i sagen må anses for åbenbart, at ansøgeren ikke vil få medhold i sagen. Det er ikke hensigten, at Forbrugerstyrelsen i forbindelse med en ansøgning på grundlag af en klagenævnsafgørelse skal foretage en vurdering af, om nævnets afgørelse vil medføre det samme resultat ved domstolene. Hvis en sag giver anledning til tvivl, vil sagen blive forelagt det pågældende nævn. Det bemærkes, at der er anvendt stort set den samme formulering som i retsplejelovens § 327, stk. 2, hvorefter fri proces gives i klagenævnsager, hvis det ikke er åbenbart, at der ikke kan gives medhold.

I tilfælde af at der er tale om en afgørelse fra et privat klagenævn, er det hensigten, at en eventuel afvisning kun ville kunne ske, efter at det respektive nævn er hørt.

I lyset af hørings svarene er det i lovforslagets bemærkninger til forslagens § 4 e, stk. 2, nr. 3, præciseret, at afvisning efter den foreslåede bestemmelse kun vil ske som følge af nye oplysninger, hvor det fx på baggrund af en dom må anses for åbenbart, at forbrugeren ikke vil kunne få medhold i sagen, og at det respektive nævn i tvivlstilfælde vil blive inddraget.

Ved denne præcisering af bemærkningerne imødegås indvendingerne fra hørings svarene om, at bestemmelsen kan give indtryk af, at Forbrugerklagenævnet eller de godkendte, private klage- eller ankenævn skulle træffe afgørelser, der ikke kan vindes ved domstolene.

5. Lovforslagets forhold til retsplejelovens regler om fri proces herunder især lovforslagets dækningsomfang. Lovforslaget dækker alene rimelige udgifter herunder udgifter til advokatbistand

Præsidenterne for Vestre og Østre Landsret anfører bl.a. at samspillet mellem reglerne om fri proces og den foreslåede ordning i lovforslaget bør tydeliggøres. Der peges på, at der er en del forskelle mellem reglerne om fri proces og lovforslaget og på, at lovforslaget på visse punkter stiller forbrugeren ringere.

Advokatrådet og Danske Advokater anfører tilsvarende, at lovforslaget ikke indeholder en tilstrækkelig præcis regulering af samspillet med den øvrige regulering om fri proces, retshjælpsforsikring mv., hvilket understreger behovet for en samlet vurdering.

Præsidenterne for Vestre og Østre Landsret peger på, at der ved en bevilling til fri proces tages stilling til, hvilke(n) påstand(e) bevillingen omfatter. Det fremgår ikke af lovforslaget, hvilken omkostningsdækning, der vil blive tale om, hvis en retssag (eventuelt på modpartens foranledning) omfatter krav, som klagesagen ikke har taget stilling til. Det fremgår imidlertid, at der ikke er omkostningsdækning, hvis forbrugeren vil anlægge sag med et krav, der går udover, hvad forbrugeren har fået medhold i ved klagenævnet. Sammenholdt med bestemmelsen om, at forbrugeren ikke kan få fri proces, hvis forbrugeren får dækket sine omkostninger efter lovforslaget, vil der kunne opstå u hensigtsmæssige ”huller” i omkostningsdækningen, der vil kunne stille forbrugeren dårligere end ved fri proces.

Advokatrådet, Danske Advokater, Forbrugerrådet og Dansk Erhverv finder, at det vil være uholdbart, hvis den foreslåede ordning fører til, at der kun ydes delvis dækning af udgifter til advokatbistand i en sag, hvor der kunne være bevilget fri proces efter retsplejelovens regler, og hvor forbrugeren derfor kunne have opnået fuld dækning af udgifter efter reglerne om fri proces. Forbrugeren vil efter lovforslaget selv skulle betale forskellen mellem tilskudsbeløbet og advokatens faktiske salær og stilles på denne måde ringere end retsplejelovens regler om fri proces, der ikke indebærer egenbetaling.

Præsidenterne for Vestre og Østre Landsret peger tilsvarende på, at reglerne om fri proces sikrer, at en sådan difference ikke opstår.

Forbrugerrådet anfører, at erfaringer fra Advokatnævnet viser, at der er en stor risiko for, at forbrugeren vil ende med at skulle dække en ukendt difference mellem, hvad advokaten opkræver i salær, og hvad Forbrugerstyrelsen finder er et rimeligt salær. Risikoen kan begrænses ved, at Forbrugerstyrelsen på forhånd indgår aftaler med relevante advokater, som har ekspertise inden for ankenævnsområderne. Når man fra lovgivers side har besluttet at indføre bindende afgørelser, er det uacceptabelt, at forbrugeren skal løbe en risiko for at lide et økonomisk tab. Uden en endelig afklaring af, hvordan advokatomkostningerne styres, kan Forbrugerrådet ikke støtte lovforslaget.

Danske Advokater foreslår, at den eksisterende mulighed for fri proces (jf. retsplejelovens § 327, stk. 1, nr. 3 d) anvendes, med den ændring, at det i de foreliggende sager om forbrugerklager ikke kræves, at forbrugeren opfylder de økonomiske betingelser for fri proces efter retsplejelovens § 325.

Præsidenterne for Vestre og Østre Landsret anfører, at der efter lovforslaget ikke kan gives fri proces, hvis en forbruger får dækket sine udgifter efter ordningen. Efter den foreslåede ordlyd er forbrugeren ikke afskåret fra at søge fri proces samtidig med eller i stedet for dækning efter lovforslaget. Da der er en del forskelle i bl.a. hvilket omkostninger, der dækkes,

kan dette give anledning til ”shopping” mellem de to systemer og medføre urimelige resultater i de tilfælde, hvor en forbruger opfylder betingelserne for at være dækket af begge ordninger.

Advokatrådet og Danske Advokater peger ligeledes på, at en afgrænsning er relevant, fordi det fremgår af bemærkningerne, at der i bekendtgørelsesform vil blive fastsat en tidsfrist for at søge Forbrugerstyrelsen om støtte. Det fremgår ikke, om fri proces vil blive afskåret, hvis denne frist ikke overholdes. Derudover fremgår det ikke direkte af de foreslåede bestemmelser, at det er en betingelse, at en eventuel retshjælpsforsikring er udnyttet, ligesom det ikke fremgår, hvordan samspillet mellem de foreslåede regler og reglerne i bekendtgørelse om offentlig retshjælp ved advokat tænkes praktiseret.

Dansk Industri og Bilbranchen peger på, at det ikke fremgår præcist, om forbrugeren skal afvente et forhåndstilsagn inden en retssag anlægges. Hvis der skal fastsættes en frist for at indgive en ansøgning om støtte, foreslås det, at fristen fastsættes i forhold til det tidspunkt, hvor fristen for at den erhvervsdrivende kan meddele, at afgørelsen ikke vil blive efterlevet, udløber.

Præsidenterne for Vestre og Østre Landsret peger på, at fri proces også dækker udgifter til tvangsfuldbyrdelse, hvilket lovforslaget ikke gør.

Dansk Erhverv finder, at det er en alvorlig mangel, at lovforslaget ikke tager højde for de ikke ubetydelige omkostninger forbrugeren risikerer at bruge på forgæves forsøg på at tvangsfuldbyrde dommen og finder, at også udgifter til fogedrettens bistand bør dækkes.

Advokatrådet og Danske Advokater bemærker, at landsretspræsidenternes vejledende takster vedrørende sagsomkostninger i borgerlige sager ikke har til formål at fastsætte takster for honoreringen af advokater, men at taksterne er det vejledende udgangspunkt for, hvor meget den tabende part skal betale til den vindende part til hjælp til dækning af advokatomkostninger. Taksterne er baseret på, at også den vindende part bærer en standpunktsrisiko og dermed ikke får dækket de faktiske omkostninger i forbindelse med sagen. På området med fri proces er det retten, der fastlægger advokatens salær i sagen, og denne salærfastsættelse kan adskille sig fra det omkostningsbeløb, taberen skal betale til vinderen. Der peges på, at Forbrugerstyrelsen ikke vil have den fornødne ekspertise til at tage stilling til, hvilke udgifter der er rimelige i forbindelse med en retssag.

Der peges derudover på, at retsplejeloven giver en klient, der ikke mener, at det af advokaten fastsatte salær er rimeligt, ret til at indbringe dette for Advokatnævnet. Klienter, der ikke finder et advokatsalær rimeligt, kan selvsagt undlade at betale dette med den konsekvens, at advokaten om nødvendigt må stævne klienten med krav om betaling – nøjagtig som alle andre erhvervsdrivende, men i så fald vil sagen normalt blive henvist til

Advokatnævnet. Det er uklart, om denne systematik fraviges med lovforslaget.

Forsikring & Pension støtter, at udgifterne til dækning af advokatbistand fastsættes i overensstemmelse med de retningslinjer for sagsomkostninger i borgerlige sager, samt de særlige regler om fastsættelse af omkostninger ved småsager, som følges af domstolene, da dette er i overensstemmelse med salærudregningen i forbindelse med anvendelse af retshjælpsdækningen.

Advokatrådet finder, at det er uklart om lovforslaget skal forstås sådan, at Forbrugerstyrelsen i sin tilskudspraksis selvstændigt vil vurdere, om en sag, der i øvrigt skønnes at burde føres, ikke kræver advokatbistand, og finder, at Forbrugerstyrelsen vil have særdeles dårlige forudsætninger for at anlægge en sådan vurdering. En sådan praksis vil føre til, at ordningen konkret vil være væsentlig mindre attraktiv end fri proces ordningen for de personer, der opfylder de økonomiske betingelser herfor.

Forsikring & Pension finder, at der lægges op til, at der i Forbrugerstyrelsen sker en vurdering af, om der er behov for at inddrage en advokat i sagen. Herefter lægges der op til, at forbrugeren selv har denne kontakt, og at advokaten har kontakten til forsikringselskabet i overensstemmelse med de generelle forsikringsbetingelser for retshjælpsdækning. Forsikring & Pension foreslår, at det tydeliggøres, i hvilket omfang og hvornår Forbrugerstyrelsen involveres i sagen, og om advokaten i den forbindelse skal holde sig til Forbrugerstyrelsen og afstå fra at gøre selvstændige krav gældende over for forbrugeren, som det gælder i forbindelse med retshjælpsforsikringen.

TEKNIQ Installatørernes organisation foreslår, at forbrugeren ikke skal søge om dækning både hos sin retshjælpsforsikring og hos Forbrugerstyrelsen.

Kommentar

Høringssvarene har vist, at der er behov for at tilpasse lovforslaget, så det sikres, at forbrugeren stilles lige så godt, som hvis der var meddelt fri proces efter retsplejelovens regler.

Lovforslaget ændres derfor således, at det undgås, at forbrugeren mødes med et salærkrav fra advokaten, der ikke er dækket af lovforslagets kriterier om, at udgifter skal være rimelige. Lovforslaget ændres derudover, så der skabes en mere enkel ordning, hvor Forbrugerstyrelsen ikke skal tage stilling til spørgsmålet om rimelige omkostninger. I stedet overlades det til retten at foretage denne vurdering efter retningslinjer for sagsomkostninger i borgerlige sager, se herom nedenfor.

Lovforslagets udgangspunkt om, at en forbruger kan få dækket udgifter til en retssag uafhængigt af indtægtsforhold, fastholdes.

Lovforslaget ændres således, at ordningen ikke er et alternativ til fri proces, men nu træder i stedet for fri proces (forslagets § 2). Dette indebærer en ændring af retsplejelovens § 327, stk. 1, nr. 3, om fri proces i sager, hvor en ansøger har fået helt eller delvis medhold i bl.a. et centralt statsligt klagenævn eller et godkendt, privat klage- eller ankenævn.

Lovforslagets udgangspunkt om, at lovforslagets ordning er subsidier i forhold til en dækning efter en evt. retshjælpsforsikring, fastholdes. Har en forbruger således en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger ved en retssag, skal dækning efter retshjælpsforsikringen udtømmes først. Forbrugerstyrelsen kan herefter dække en eventuel selvrisiko (forslagets § 4 f, stk. 3) eller udgifter, der overstiger forsikringens maksimum (forslagets § 4 f, stk. 1). De generelle forsikringsbetingelser for retshjælpsforsikring sikrer forbrugeren mod at blive mødt med et salærkrav fra advokaten. I forbindelse med at forsikringsselskabet giver tilsagn om retshjælp, forpligter advokaten sig til at afholde sig fra at gøre salærkrav gældende hos forsikringstageren (bortset fra selvrisiko og evt. beløb ud over forsikrings dækning). Forsikringstageren får således ikke advokatregningen, hvis størrelse således bliver en sag mellem advokaten og forsikringsselskabet. Salæret beregnes i overensstemmelse med de retningslinjer for sagsomkostninger i borgerlige sager, der følges af domstolene.

Har en forbruger en retshjælpsforsikring, der dækker omkostninger ved sagen, kan der efter retsplejelovens regler ydes godtgørelse fra statskassen af den del af omkostningerne, der overstiger forsikringens maksimum. Det er en forudsætning, at sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt kan begrunde, at omkostningerne ikke har kunnet holdes inden for forsikringens maksimum, ligesom det er en forudsætning, at forbrugeren opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces. En forsikrings maksimum kan fx tænkes at blive overskredet i det tilfælde, hvor en ansøger har fået medhold i første instans, men taber appelsagen og derfor pålægges at betale fulde sagsomkostninger til modparten.

Forbrugerstyrelsen kan på tilsvarende vis efter lovforslaget dække en forbrugers udgifter, der overstiger forsikringens maksimum, uden at det er en betingelse, at forbrugeren skal opfylde økonomiske betingelser herfor (forslagets § 4 f, stk. 1).

I lyset af hørings svarene består en væsentlig ændring af lovforslaget i, at der i lovforslaget i vidt omfang henvises til retsplejelovens regler om fri proces, der således finder anvendelse ved behandlingen af sager efter lovforslaget (forslagets § 4 e, stk. 3). Forbrugerstyrelsen giver fortsat efter visse kriterier forbrugeren tilsagn om at ville dække omkostninger, men det overlades til retten at træffe den endelige afgørelse om sagens omkostninger i forhold til alle parter, jf. nedenfor (forslagets § 4 e, stk. 3 og § 4 f, stk. 2).

Når Forbrugerstyrelsen har givet tilsagn om at ville dække omkostninger, vil retten – på samme måde som i tilfælde, hvor Civilstyrelsen har meddelt fri proces – overtage den videre behandling af sagen og herunder træffe afgørelse om sagens omkostninger i forhold til alle parter, dvs. også om salær til forbrugerens advokat. Ændringen medfører derfor, at forbrugeren stilles på samme måde, som hvis der var meddelt fri proces efter reglerne i retsplejeloven, og således at omkostningsdækning efter forbrugerklageloven er subsidiær i forhold til retshjælpsdækning.

Det betyder for det første, at forbrugeren ikke skal betale en retsafgift. Dernæst betyder det, at der vil blive beskikket en advokat til at føre sagen. Der gælder dog særlige regler for sager, der behandles under småsagsprocessen, jf. nedenfor. Det vil også indebære, at forbrugeren ikke skal betale sagsomkostninger til modparten. Derudover vil det medføre, at det er retten, der træffer afgørelse om sagsomkostninger og som fastsætter advokatsalæret på baggrund af en vurdering af arbejdets omfang, sagens beskaffenhed, det opnåede resultat m.v. Efter retsplejelovens regler må en beskikket advokat ikke modtage salær eller godtgørelse ud over de beløb, der er fastsat af retten. Forbrugeren kan dermed ikke mødes med et salærkrav fra advokaten.

Ved ovennævnte ændringer af lovforslaget imødegås indvendingerne i høringssvarene bl.a. om, at der er forskelle mellem reglerne om fri proces og lovforslaget, og om at lovforslaget på visse punkter stiller forbrugeren ringere end reglerne om fri proces. Betænelighederne mod at Forbrugerstyrelsen skal vurdere, hvilke omkostninger, der kan anses for rimelige - ikke mindst i forhold til et eventuelt advokatsalær - imødegås ligeledes, idet denne vurdering overlades til retten.

De foreslåede regler om omkostningsdækning omfatter også sager, der behandles efter retsplejelovens regler om behandling af sager om mindre krav (småsagsprocessen). I tilfælde af, at der er tale om en sag, der behandles efter småsagsprocessen, er det udgangspunktet, at forbrugeren ikke har brug for en advokat før evt. til hovedforhandlingen, idet retten hjælper parterne med at forberede sagen. En part, der har fri proces i en sag omfattet af reglerne om småsager, vil derfor ikke få beskikket en advokat forud for hovedforhandlingen. Efter lovforslaget skal Forbrugerstyrelsen ikke vurdere, om der er behov for en advokat i en konkret sag, men vejlede om, at forbrugeren i overensstemmelse med reglerne i småsagsprocessen ikke kan forventes at få støtte til advokatbistand forud for en hovedforhandling.

Såfremt en forbruger i dag efter retsplejelovens § 327, jf. § 325. får fri proces, omfatter dette også udgifter til en eventuel tvangsfuldbyrdelse af dommen. Lovforslaget skal stille forbrugeren lige så godt som efter reglerne om fri proces. Dette sikres ved bestemmelsen om, at retsplejelovens regler om fri proces finder tilsvarende anvendelse ved behandlingen af de sager, hvor der ikke foreligger en retshjælpsforsikring (forslagets § 4 e,

stk. 3). Udgifter til tvangsfuldbyrdelse af en dom vil således være omfattet af ordningen. I tilfælde af at forbrugeren har en retshjælpsforsikring, vil udgifter til tvangsfuldbyrdelse af en dom som udgangspunkt ligeledes være omfattet af retshjælpsforsikringen.

I lyset af hørings svarene ændres lovforslaget, så der også bliver mulighed for at dække en forbrugers eventuelle udgifter i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse af en afgørelse eller et forlig (forslagets § 4 g), herunder et forlig efter § 4 d, som affattet ved § 1, nr. 1, i lov nr. 517 af 12. juni 2009. Udgifter til tvangsfuldbyrdelse bliver normalt pålagt den erhvervsdrivende, der ikke opfylder en dom. Ændringen vil give mulighed for at godtgøre udgifter i det tilfælde, hvor den erhvervsdrivende viser sig at være ude af stand til at betale de pålagte omkostninger, eller hvor fogedretten på baggrund af den bevisførelse, der kan ske ved fogedretten, finder det betænkeligt at fremme sagen, og hvor der derfor pålægges forbrugeren omkostninger i forbindelse med indbringelse af sagen for fogedretten. De udgifter, der vil blive dækket, kan fx være en eventuel afgift til fogedretten eller udlæg til udkørende fogedforretning.

Ændringen imødegår indvendingerne om, at lovforslaget ikke tager højde for de udgifter, som en forbruger kan blive påført i forbindelse med tvangsfuldbyrdelsen af en afgørelse eller et forlig.

6. Supplerende høring af enkelte organisationer

På baggrund af de afgivne høringssvar fra Forbrugerrådet, Dansk Erhverv, Advokatsamfundet og Danske Advokater har Forbrugerstyrelsen i september 2009 afholdt møder med disse organisationer med henblik på at sikre den mest hensigtsmæssige løsning på de rejste problemstillinger.

Lovforslaget er efterfølgende justeret i samarbejde med Justitsministeriet. Da lovforslagets indhold er ændret væsentligt i forhold til det lovforslag, som blev sendt i høring i juli måned 2009, er der foretaget en uformel høring af de ovennævnte organisationer, og organisationerne har i den anledning afgivet (supplerende) høringssvar.

Forbrugerrådet har i den forbindelse oplyst, at rådet kan støtte lovforslaget.

Dansk Erhverv kan støtte de fleste elementer i det reviderede lovforslag, men har imidlertid fortsat ét kritikpunkt bestående i, at en erhvervsdrivende, der vinder en sag ved domstolene, ikke altid vil få tilkendt de fulde sagsomkostninger af retten. Den erhvervsdrivende, der vinder en sag ved domstolene, kan efter lovforslaget i modsætning til forbrugeren ikke få dækket alle sine udgifter og den erhvervsdrivende risikerer derfor at tabe penge. Dansk Erhverv finder, at lovforslaget også skal sikre fuld omkostningsdækning for erhvervsdrivende i de tilfælde, hvor den erhvervsdrivende vinder sagen fuldt ud ved domstolene.

Advokatsamfundet og Danske Advokater kan støtte de foreslåede ændringer, men har fortsat mere generelle forbehold, der bl.a. består i, at der efter organisationernes opfattelse bør foretages en samlet analyse af de eksisterende retshjælpsordninger med henblik på en vurdering af behovet for retshjælp for alle grupper frem for at fokusere på forbrugerklageområdet. Advokatsamfundet har derudover afgivet bemærkninger af mere teknisk karakter, der vil blive drøftet med Justitsministeriet.

Kommentar

Det justerede lovforslag har alene et forbrugerpolitisk sigte. Det ligger derfor uden for lovforslagets rammer at tage stilling til, om der i øvrigt er behov for nedsættelse af en retshjælpskommission, der skal vurdere de eksisterende retshjælpsordninger med udgangspunkt i, at borgerne skal sikres reel adgang til bistand, som anført i nogle af hørings svarene.

Lovforslagets hovedformål er at sikre en højere grad af efterlevelse af klagenævnsafgørelser. Der lægges derfor ikke op til en løsning af det forhold, der er peget på af Dansk Erhverv om, at en erhvervsdrivende, der vinder en sag ved domstolene, risikerer at tabe penge. Det bemærkes derudover, at der normalt ikke gives fri proces til erhvervsdrivende, hvorfor der ikke ses at være grundlag for på forbrugerklageområdet at lave en særlig ordning for erhvervsdrivende.

7. Opsummering

Den foreslåede ordning vil fortsat være subsidier i forhold til en eventuel dækning efter en retshjælpsforsikring, hvilket indebærer, at dækningen efter en retshjælpsforsikring skal udtømmes først, hvis forbrugeren har en retshjælpsforsikring. En forbruger vil også fortsat kunne opnå dækning efter ordningen uafhængigt af indtægtsforhold.

De foreslåede ændringer sikrer en enkel ordning, hvor det bl.a. undgås, at forbrugeren mødes med et salærkrav fra advokaten, der ikke er dækket efter ordningen. Ændringerne består bl.a. i, at der i lovforslaget henvises til visse af retsplejelovens regler om fri proces, der således finder anvendelse ved behandlingen af sager efter lovforslaget, hvor der ikke foreligger en retshjælpsforsikring. Dermed sikres det, at forbrugeren stilles lige så godt, som hvis forbrugeren havde kunnet få fri proces. Derudover indebærer de foreslåede ændringer, at Forbrugerstyrelsen giver tilsagn om at ville dække omkostninger, men at det overlades til retten at træffe den endelige afgørelse om sagens omkostninger i forhold til alle parter.

De foreslåede ændringer indebærer, at ordningen ikke er et alternativ til fri proces, men nu træder i stedet for fri proces.

Har en forbruger en retshjælpsforsikring, kan Forbrugerstyrelsen give tilsagn om at dække udgifter, der overstiger forsikringens maksimum. Det vil også her være retten, der træffer den endelige afgørelse om omkost-

ningsdækning. Derudover kan Forbrugerstyrelsen direkte godtgøre en eventuel selvrisiko ved en retshjælpsforsikring.

Endelig forslås det, at Forbrugerstyrelsen kan godtgøre eventuelle udgifter, som en forbruger har haft i forbindelse med tvangsfuldbyrdelsen af en afgørelse eller et forlig, hvis det viser sig, at den erhvervsdrivende er ude af stand til at betale de pålagte sagsomkostninger, eller hvis fogedretten finder det betænkeligt at fremme sagen.

Ved ændringerne af lovforslaget imødegås indvendingerne i høringssvarene bl.a. om, at der er forskelle mellem reglerne om fri proces og lovforslaget, og om at lovforslaget på visse punkter stiller forbrugeren ringere end reglerne om fri proces. Betænkelighederne mod at Forbrugerstyrelsen skal vurdere hvilke omkostninger, der kan anses for rimelige - ikke mindst i forhold til et eventuelt advokatsalær - imødegås ligeledes, idet denne vurdering overlades til retten.

Derudover medfører ændringerne, at indvendingerne om, at lovforslaget ikke tager højde for de udgifter, som en forbruger kan blive påført i forbindelse med tvangsfuldbyrdelsen af en afgørelse eller et forlig, imødegås.

Samlet set imødegås med de ændringer, der er foretaget i lyset af høringerne, langt hovedparten af de rejste problemstillinger i høringssvarene. Problemstillingen om, at erhvervsdrivende, der vinder en sag ved domstolene, ikke altid vil få tilkendt de fulde sagsomkostninger af retten, og derfor risikerer at tabe penge, selvom sagen vindes, imødegås dog ikke.